

ואפי"ה מותר להחזיר ברפוי, ועיי"ש בב"י שהביא מהראב"ד "דברים שאין אדם מקפיד עליהם אם יתנועע בתוך החור מותר להכניסן בחורן שאין לגזור שמא יתקע אלא בדבר שצריך להיות מעמידו בדוחק" עכ"ל. כמו כן במשאבה הנקראת "פלומף" אשר לפני כולם השתמשו בזה לשאוב מים מהבורות ידוע שהסילון צריך להיות מיד מלא מים ורק אז עולים המים ע"י השאיבה עד לפתח היציאה ממש ונשפכים לתוך הכלי. אך יש שהמים מתאדים קצת או שנוזלו מעט מהמים לתוך הבור אזי שופכים מעט מים לתוך הסילון והוא חוזר שוב להיות מלא כבתחלה ורק אז יש אפשרות לשאוב מים. ובזכרוננו שגם בשבת היו רגילים לעשות כן ולא חששו כלל שמתקן בכך כלי שהוא מחובר ממש לקרקע. והן אמנם שאותם המים הנשפכים לתוך הסילון אינם נשארים שם שהרי שוב יוצאים מהסילון, אבל מ"מ הרי הועיל בפעולתו זו שהסילון יהיה תמיד מלא כפי הצורך ושיוכלו להשתמש עם המשאבה לשאוב מים, וא"כ הרי הו"ל תיקון גמור, וע"כ שאף גם זה דומה לנשמת רגל הספסל דכיון שדרכו להיות רפוי ואין לחשוש לשמא יתקע ולכן מותר אפי' במחבר ממש לקרקע, וה"נ בשעון ג"כ מסתבר כיון דלא שייך החשש של שמא יתקן הו"ל כרפוי וצריך להיות מותר לחזור ולהעריכו בשבת כמו שמותר להחזיר רגל של ספסל.

ידוע שגם לענין שעון סוכר השאילת יעבץ בח"א סי' מ"א כהפמ"א הנ"ל שמעיקר הדין אין שום איסור לערוך שעון בשבת אף בשעה שהוא עומד לגמרי וכתב שהוא דומה לפתיחת וסגירת מנעול של דלת בשבת עיי"ש. וכן כתב גם הגאון בעל בנין עולם בסי' י"א ובס' תשובה מאהבה ח"ב סי' רע"ג והכת"ס בחאו"ח סי' נ"ה כתב שרבו המתירים להמשיך ולהעמיד שעון שאינו משמיע קול. וכן סוכר הגאון מבוטשאטש ז"ל בא"א סי' של"א עיי"ש במהדו"ב, וגם השואל ומשיב במהדורא ו' סי' נ"ג מסתמך על בעל הר הכרמל שנוטה להקל, ואף הפרמ"ג עצמו כתב בכמה מקומות דספקי מספקי ליה בהך מילתא ומדבריו בסי' של"ח במ"ז סק"ב משמע שחזר ממה שכתב בסימנים הקודמים בפשיטות לאיסור עיי"ש, עכ"פ מבואר מדבריהם שרובם אסרו עריכת שעון כדי לקשקש רק משום השמעת קול ולא משום בונה או מכה בפטיש. גם בשו"ע הרב סי' רנ"ב סעיף ט"ז כתב "מותר

6) אך ראיתי בחזו"א סי' נ' אות ט' שכתב לענין עריכת שעון "הכא ע"י עריכתו יוצר כח חדש בהמסוכב שידחק על האופנים שינועו כולם והעמדתו על תכונה זו הוא בונה או מכה בפטיש" עכ"ל, ומסופקני לפי"ז בצעצועי ילדים דאף שהתנועה הנעשית ע"י עריכת הקפיץ היא רק לשעה פורתא, וגם אין זה בגדר תיקון כי אם שימוש גרידא, מ"מ אם בעריכת שעון הוא סוכר דחשיב בגלל זה שיוצר בו כח חדש תיקון כזה שיש עליו חיוב חטאת, אפשר דה"ה נמי לשעה פורתא אע"ג דאין זה חשיב כהעמדה על תכונתו,

להעמיד מערב שבת זוג המקשקש לשעות עשוי ע"י משקולת אע"פ שמשמיע קול בשבת לא יבואו לומר שהעמידו בשבת ועבר על גזירת חכמים שאסרו להשמיע קול בשבת בכלי המיוחד לכך לפי שהכל יודעים שדרכו להעמידו מאתמול שכן דרכו לעולם להעמידו בכל יום על יום שלאחריו. ומשמע קצת שסובר דגם עיקר עריכת שעון בשבת איסורו רק משום השמעת קול ולפי"ז ה"י נראה לכאורה דשרי לערוך לכתחילה שעון כים שאינו משמיע קול, (אי לא מפני שכבר נהגו בו איסור). ונראה דהטעם שלהם הוא משום דס"ל שאין זה דומה כלל למטה שמתפרקת מאליה מחמת השכיבה, דשאני התם דכיון שהפירוק לא הוי כלל צורך השכיבה לכן שפיר חשיב כקלקול, משא"כ בשעון שעיקר תשמישו הוא ע"י זה שמתרחקות הקפיץ הולכת ונחלשת ואילו היה הקפיץ נשאר כל הזמן באותה המתיחות לא היה יכול כלל השעון למלא תפקידו, לכן כיון שרק ע"י זה הוא תשמישו שפיר דומה כאילו גם הפירוק נעשה מרצון, וסוברים משום כך שהמכונן את השעון בשבת חשיב רק כפותח או סוגר מנעול, או כפותח דלת שנפתחת וגם נסגרת אח"כ ע"י קפיץ דשפיר שרי בשבת. ואיך שהוא נראה דיש בזה פנים לכאן ולכאן ואלו ואלו דא"ח, אולם למעשה אין לזוז מהכרעת המשנ"ב שהוא בתורה ונוטה לחשוש בזה לאיסור תורה.

ברם נראה דחבור מאוורר ומקרר עם הזרם בשבת קיל טפי מעריכת שעון ולכאורה אין בו שום איסור כיון שכך תשמישם תדיר שאין מכניסים בהם את הזרם כי אם בשעה שרוצים להשתמש בהם ואח"כ תיכף מפסיקים את החבור, ואדרבה מאוורר כזה שאי אפשר לסוגרו ולעכב תנועתו והוא הולך וסובב כל הזמן אין לך קלקול גדול מזה. וכיון שכן שפיר מסתבר דהואיל ואם היה המאוורר מתוקן על אופן זה שתנועתו נעשית לא ע"י זרם כי אם בעזרת קפיץ מסתבר שהיה מותר לעשותו גם בשבת אף להאוסרים עריכת שעון, משום דכמו שרשאי כל אדם להקר את עצמו ע"י תנופות מפות שמנענע אותו הנה והנה, כך הוא רשאי לגרום תנועה זו ע"י מתיחת קפיץ הואיל והמתיחות אינה נשארת בו קבוע לעולם, (וה"ה נמי שלפי"ד מותר למתוח קפיץ של צעצוע ילדים כעין רכבת ואוטו כדי לצחק בו כמו שמותר לפתוח דלת שהיא חוזרת ונסגרת ע"י קפיץ)⁶ וא"כ מהיכ"ת יהא אסור להפעיל את

מ"מ מחמת הכח החדש שהוא יוצר בו אפשר דאסור עכ"פ מדרבנן, אך הרי נתבאר שגם בעריכת שעון לא חששו כלל לאיסור תורה בגלל כח חדש של תנועה כי מלבד שרבו המתירים להאוסרים, הרי גם האוסרים לא אסרו אלא מפני שחוששים דחשיב כמקלקל וכעושה כלי מחדש אבל לא בגלל כח חדש במסוכב, שהרי לענין עריכת שעון כדי שיעצלצל בשעות קבועות כתבו כולם דאיסורו רק משום השמעת קול אע"ג שגם בזה הוא דוחק על האופנים שינועו. גם חושבני שלדעת החזו"א אסור ללחוץ בשבת